

Lovforslag nr. L 94. Fremsat den 27. november 1980 af Ebba Strange (SF), Margrete Auken (SF), Marianne Bentsen-Pedersen (SF) og Bjørn Poulsen (SF)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om borgerlig straffelov

§ 1

I borgerlig straffelov, jfr. lovbekendtgørelse nr. 411 af 17. august 1978, som ændret senest ved lov nr. 252 af 16. juni 1980, foretages følgende ændring:

I § 264 a indsættes som nyt stykke:

»Stk. 2. Den, som anvender fotografering til systematisk overvågning af personer på offentligt tilgængelige steder, straffes med bøde, hæfte eller fængsel i indtil seks måneder.«

Bemærkninger til lovforslaget

Behovet for en retlig regulering af »fotografering til systematisk overvågning af personer på offentligt tilgængelige steder« er blevet accentueret af den TV-overvågning af gågaden i Hobro, som den derværende gågadeforening har planer om og allerede har praktiseret i en kortere periode.

I den gældende lovgivning findes der ikke regler, der klart dækker denne form for krænkelse af den personlige integritet.

Straffeloven forbyder anvendelse af apparatur til hemmelig aflytning eller optagelse af samtaler, som den pågældende ikke selv deltager i (§ 263, pkt. 3), uanset om samtalen foregår et privat eller offentligt tilgængeligt sted. Derimod er det i den gældende straffelov kun fotografering af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, der er reguleret (§ 264 a).

Der er heller ikke ved vedtagelsen af registerlovene taget højde for de krænkelse af den personlige integritet, som den nyeste fototekniske udvikling giver mulighed for. Lov nr. 294 af 8. juni 1978 om offentlige myndigheders registre omfatter kun edb-registre. Loven om private registre omfatter også andre former for »systematisk registrering, der omfatter oplysninger om personer, institutioners, foreningers eller virksomheders private eller økonomiske forhold eller i øvrigt oplysninger om personlige forhold, som med rimelighed kan forlanges unddraget offentligheden« (lov nr. 293 af 8. juni 1978 om private registre m. v., § 1).

Registertilsynet har haft sagen om TV-overvågningen i Hobro forelagt. På baggrund af gågadeforeningens oplysninger om, at optagelserne enten slettes dagen efter, at optagelserne har fundet sted, eller videregives til politiet, er det registertilsynets opfattelse, at der i den konkrete sag er tale om en indsamling af oplysninger, der ikke samtidig har karakter af en systematisk registrering af oplysninger, som nævnt i lov om private registre, § 1. Registertilsynet har ikke taget stilling til, hvorvidt sådanne video-TV-optagelser vil være omfattet af loven, såfremt de opbevares i længere tid af gågadeforeningen eller andre (Registertilsynets skrivelse til SF-Hobro af 7. august 1980). Endelig skal

nævnes, at den gældende lov om retten til fotografiske billeder omfatter ophavsretlige problemer og ikke tager stilling til problemerne vedrørende beskyttelse af de fotograferedes personlige integritet.

Registerudvalget definerede begrebet »den personlige integritet« således: »at begrebet som en væsentlig bestanddel indeholder en retsbeskyttet adgang til at leve uden kontrol, indblanding eller overvågning på alle områder, hvor en sådan indblanding ikke er uskadelig eller pånøder sig af samfundsmæssige grunde.« (Betænkning om offentlige registre 767/1976, side 14).

Der er ingen væsentlige samfundsmæssige hensyn, der taler for TV-overvågning eller anden udnyttelse af fotoudstyr til systematisk overvågning af personer på offentligt tilgængelige steder – tværtimod. Det er ikke sandsynliggjort, at denne form for overvågning har en kriminalpræventiv effekt. En eventuel kriminalpræventiv effekt består formentlig blot i, at kriminaliteten flyttes til andre områder. Til eksempel kan nævnes, at der i 70'erne i Danmark har været en stagnation i indbrud i virksomheder og forretninger, som kan skyldes stigende anvendelse af tyverialarmer m. v. Samtidig har der været en stigning i antallet af indbrud i boliger. Det er endog sandsynligt, at anvendelse af TV-overvågning vil bidrage til en proces, der på længere sigt skaber øget kriminalitet. TV-overvågning og lignende af f. eks. en gågade kan medføre, at færre har lyst til at færdes i gaden, og færre mennesker betyder færre sociale barrierer mod kriminalitet. I den kriminologiske forskning er det erkendt at »folks synlighed for hinanden, afhængighed af hinanden, kendskab til hinanden og kontakt med hinanden er vel den væsentligste og mest intensive form for kriminalpræventiv foranstaltning, vi kender« (Flemming Balvig, Angst for kriminalitet).

Selv en intensiv TV-overvågning kan aldrig erstatte den kriminalpræventive effekt, der ligger i den uformelle og mellemmenneskelig kontakt, og i øvrigt er det gennemkontrollerede samfund et skræmmende perspektiv.

Uddybning af den foreslåede bestemmelse

Ved *fotografering* forstås optagelse af billeder ved lysbølgers indvirken på lysfølsomme materialer. Et fotografisk billede kan være optaget som en del af en film, et videobånd eller være enkeltstående.

Ved formuleringen »systematisk overvågning« tilkendegives, at bestemmelsen ikke skal ramme almindeligt forekommende fotografering. Det er vigtigt, bl. a. af hensyn til pressefriheden, at der ikke sker begrænsninger i mulighederne for at fastholde billedmæssigt, hvad der sker ved offentlige begivenheder. Fotografering af bestemte begivenheder er ikke overvågning og bliver således ikke berørt af bestemmelsen. For at karrakterisere en fotografering som systematisk overvågning kræves, at den har en vis varighed, dvs. at bestemte personer eller personers adfærd på en bestemt lokalitet følges og optages på film eller videobånd under et tidsrum, der går ud over nogle få timer, eller at filmoptagelser gentages periodisk. Systematisk overvågning af personers adfærd på en bestemt lokalitet vil typisk ske via fotoudstyr, der ikke er personbetjent under optagelserne. De almindeligt forekommende TV-optagelser til brug for Danmarks Radio vil således ikke blive berørt af bestemmelsen.

Det er kun systematisk overvågning *af personer*, der rammes af bestemmelsen. Det betyder, at »det egentlige motiv« skal være personer, – ikke nødvendigvis bestemte personer, men også »tilfældige« personer, der passerer en overvåget lokalitet. F. eks. vil fotografering af et gågadearrangement være omfattet af bestemmelsen, når fotograferin-

gen sker for at afsløre, hvad forbigående personer evt. foretager med det pågældende arrangement, forudsat at fotograferingen i øvrigt har karakter af systematisk overvågning. Derimod vil filmoptagelser af f. eks. fugles færden i naturen ikke være omfattet, uanset at der tilfældigvis passerer personer foran kameraet under optagelserne. I et sådant tilfælde er fuglene »det egentlige motiv« for optagelserne. Fotografering af tekniske indretninger, f. eks. biler, der passerer en tunnel, er heller ikke omfattet af bestemmelsen, såfremt »det egentlige motiv« er de tekniske indretninger og ikke personer.

Som tilfældet er ved andre straffebestemmelser vil samtykke fra de personer, der overvåges, bevirke, at fotograferingen er straffri. Det er ikke tilstrækkeligt, at det ved skiltning er bekendtgjort, at der sker TV-overvågning eller lignende.

Bestemmelsen er begrænset til at omfatte systematisk overvågning af personer *på offentligt tilgængelige steder*.

Den allerede gældende bestemmelse i straffelovens § 264 a (der herefter bliver § 264 a, stk. 1) forbyder uberettiget fotografering af personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted.

Den foreslåede nye bestemmelse udelukker ikke overvågning af særlig farlige installationer, der ikke er offentligt tilgængelige.

Bestemmelsen omfatter både offentlige myndigheders og privates anvendelse af fotografering til systematisk overvågning af personer på offentligt tilgængelige steder.

Den foreslåede strafferamme svarer til straffesammene ved andre bestemmelser i straffeloven, der skal beskytte den personlige integritet.